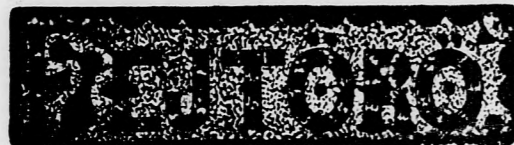

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Jókai emlékezete. A karcagi ev. ref. gimnázium «Petőfi-önképzőkör»-e e hó utolsó hetében Jókai emlékének szentel egy ülést.

Önképzőkori tudósítás. A karcagi ev. ref. gimnázium «Petőfi-önképzőkör»-e 1904 május 8-án tartotta XV-ik rendes gyűlését. Bíraltak: Rápolti László VI. o. t., Ács Nagy Jenő VI. o. t., Raab Sándor V. o. t. Szavalt Ács Nagy Jenő VI. o. t.

Jelige: Fejtörő az elme sportja.

Természetrizsi kérdés:

Melyik az a Linne-rendszerének 8-ik osztályába tartozó violaszínű virág, mely nevét a hasonló nevű német tudóstól kapta? Hazájában, Afrikában 16 m. magasra is megnő. Mi a latin neve?

(Feith Pál.)

Földrajzi kérdés:

Ki volt az a délafrikai utazó, ki 1854-ben elkísérte Livingstonet afrikai útjára s ki Dél-Afrikában 45 évig tértett?

(H. Nagy Jenő.)

Számítási kérdés:

Melyik az a szám, melynek köbgyöke és kilenced része egyenlő?

(Várzy Imre.)

Képrejtvény:

Megfejtési határidő 1904 május 22.

5. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Történelmi kérdés: A csata 1757 november 5-én volt. A tábornok Seydlitz. — Földrajzi kérdés: Csánczi hágó, 1762 m. magas. — Mértani kérdés: 10—10 cm. — Képrejtvény: Ha csendes a tenger, mindenki lehet kormányos.

Helyesen fejtették meg: Vértés Pál, Szemző István, ifj. Issekutz Aurél, Feith Pál és Miksa, Kiss Aladár, Kovács Lajos, Kolisch Pál és Béla, Szarvady Jenő, Várady Imre, Aufrecht Sándor, ifj. Kirner Vilmos, Tóth Mihály, Láng Ferenc, Klug Rezső, H. Nagy Jenő, Kiss József, Topscher Béla, Fischl Ernő, Braun József, ifj. Kozálik Ferenc.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A kitűzött könyvjutalmat (Szittnyai Elek: Levelek egy tanuló ifjúhoz) Topscher Béla budapesti előfizetőnk nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

M. G. (Brassó). A kiadóhivatal elküldte már a hiányzó számokat; reméljük, már megkapta. — V. K. (Szabadka). 1. Zachariá humorisztikus époszai a következők: Der Renommist, Das Schnupftuch, Lagosiade, Murner, Phaeton, Verwandlungen. Csokonaira való hatását még nem kutatták, de hogy Csokonai ismerte Zachariá műveit, az kétségtelen, mert kéziratai között a «Schnupftuch» fordításának kezdetét megtalálták «Keszkenő» címen. 2. Hans Zimmer Z. u. sein Renommist, Lipse Rosberg. Ára 2 márká 40 fillér. — Sz. E. (Ujpest). 1. Az a lap megszűnt. 2. Kerepesi-út 54. — B. L. (Nagykörös). Levelét átadtuk a kiadóhivatalnak; intézkedünk, hogy címét kijavítsák. — Cs. I. (Nagyvárad). Ha az érettségim elbukott s decemberi pót-érettségire kell mennie, akkor szeptemberben beiratkozhatik az egyetemre, de csak mint rendkívüli hallgató; ha az érettségit sikeresen letette, akkor rendes hallgató lesz. — O. L. (Debrecen). Megrendelheti a Franklin-Társulatnál is; ára 5 kor. 20 fillér. — W. K. (Szentes). Fáy András életéről Badics Ferenc írt. — K. V. (Pozsony). Önnel van igazsága; az új helyesírás szerint így írják: kalászal. — F. P. (Rákospalota). 1. Rejtvényeit közöljük. 2. A rejtvény megfejtése későn érkezett meg; szíveskedjék a határidőt pontosan betartani. — K. B. (Trencsén). Rejtvényei nemsokára megjelennek. — K. I. 1. Az is nyerhet, aki csak egy rejtvényt fejt meg. 2. Nyerhet többször. — H. N. J. (Debrecen). Beküldött rejtvényei közül csak a földrajzi kérdést közöljük. — B. D. (Kolozsvár). 1. Csokonai «Dorottya»-ján Pope «Fürtráblásának» hatását vehetjük észre. 2. A kiadóhivatal elküldi. — H. I. (Szolnok). Ha érettségi után vonul be a katonasághoz, akkor az egyetem jogi fakultásán hét félév után kap távozási bizonyítványt. A bölcsészeti fakultáson nem engedik el a félévet. — V. K. (Kun-Szent-Márton). Az isztiméri nyelvjárásról Hajnal Márton írt igen alapos dolgozatot. Figyelmeztetjük, hogy a nyelvjárási feldolgozásánál a történelmi nyelvtant sem szabad figyelmen kívül hagynia. — G. Ó. (Nagy-szeben). Az egész féléven át tart; örülünk, hogy megnyerte tetszését. — A. Gy. (Török-Szent-Miklós). Budapest, VI. ker., Teréz-körút 3. Titkára Somlyó Mór. — P. S. (Budapest). Elküldjük. — F-i L. (Budapest). Köszönjük figyelmzetetted; mondj meg barátodnak, hogy kár idegen babérok után vágódni. — A. V. (Bécs). 1. Címzalagodat kijavítjuk. 2. Reméljük, már megkapta. — H. G. (Besztercebánya). Rejtvényei közül hármát közlünk; mikor, azt nem mondhatjuk meg. — A. S. (Arad). Egy rejtvény megfejtése is elegendő. — B. I. (Szombathely). 1. Levelét átadtuk a Franklin-Társulatnak. 2. Küldje be; ha jók, közöljük. — S. L. Az ásványtani kérdést nem közöljük. — H. V. (Szombathely). Olvassa el a H. J.-nak szóló üzenetet. — B. I. (Szeged). 1. Rejtvényed nem közölhető. 2. Majd utána járunk. — L. A. (Szeged). Rejtvényed igen könnyű s így nem közölhető.

«Franklin-Társulat» könyvkiadóhivatalában Budapest IV., Egyetem-utca 4. sz. a. megjelent és kapható:

GAAL MÓZES.

KÉT DIÁK LEVELEZÉSE.

Ára 2 korona.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELLEŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Félszáz évre ... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

U A R D A.

Történelmi regény. Írta Ebers György. Az ifúság számára átdolgozta Gaal Mózses.

IX.

Ani, a helytartó.

A nap delelőn állott. Sugarai nem hatolhatk be az élők városának keskeny, árnyékos utcáiba, de annál perzselőbb hévvel ömlöttek a királyi palota felé vezető széles útra, melyen ezúttal kocsik, gyalogjárók, lovasok, gyaloghintók sűrűn jöttek-mentek.

Itt-ott meztelen szerezsen rabszolgák bőrtöm-lőkből vizet öntöttek a poros útra, ámde az óriási por így is felhőkbe verődve eltakarta a járó-kelőket, akik részint a városból, részint a kikötőből özönlöttek a királyi palota felé.

A fárao palotájában szokatlan sürgés-forgás, nagy izgatottság volt. Mintegy a vihar szárnyán jöttek vészjelzők, bizonytalan hírek a harenak messzi színteréről. Gazdagok és szegények egyaránt remegő szívvel várták a híreket.

Kora reggel három lovas hírvivő jött levelekkel a király táborából s a helytartóhoz sietett.

Miként hosszas szárazság után a falu népe bizonytalan érzéssel nézi az égen tornyosuló felhőket; reméli, hogy áldást hozó eső leszen, vagy veszedelmes fergeteg, mely pusztulást rejt méhében: úgy néztek Thébe lakói a hírvivőkre. Mindenkinek volt valakije a táborban, akit szeretett, akire aggódva gondolt. Igaz ugyan, hogy a táborból jövő hír gyakrabban volt szomorú, mint örömdetes; gyakrabban szólt halálról és megsebesülésről, mint kitüntetésről és gazdag zsákmányról: mégis epedve várta mindenki, mert van-e rettenetesebb, mint a bizonytalan-ság?

Mindenki a helytartó palotájába igyekezett. Megostromolták kérdéseikkel a királyi irnokokat, akik a leveleket osztogatták szét.

Ani, a helytartó, a királyi palotának egyik szárnyépületében székelt. Hivatalos helyiségei óriási kiterjedésűek voltak, nyitott folyosóra nyíló termek hosszú sorából állottak. A helytartó tisztviselői, irnokai foglalatoskodtak benne. Az oszlopos nagy verandán, mely a háttérben volt, ült magas, trónszerű emelvényen maga a helytartó.

Itt-látott törvényt, itt hallgatta ki azokat, akik valamely kérelemmel vagy panasszal színe elé járultak. Ma is ott ült trónján. Főtisztviselői körül vették s nézte a hullámzó tömeget, melyet a páleás rendőrök csapatonként engedtek be a kihallgató-terembe.

Nem volt örömdetes az, amit látott és hallott, mert minden csoportból fájdalmas, kétségbeesett kiáltás tört elő; csak egyik-másik vette örömdettel tudomásul a hírt, hogy az ő embere kitüntetésben vagy gazdag zsákmányban részesült.

Jaj és siralom, mint egy láthatatlan háló kötötte össze a jelenlevők szíveit.

Itt férfiak panaszszaiva kelt. homlokukat behintették porral, amott asszonyok tépték meg köntösüket, jajveszékelték s felhangzott a kiáltás: — Ó, a férjem! Ó, az apám! Ó, a bátyám!

A szülők, akik megtudták, hogy gyermekük elesett, zokogva borúltak egymásnak a nyakába; az aggok tépték hajukat, szakálukat; fiatal asszonyok verték homlokukat, mellüket s oda furakodtak az irnokokhoz, hogy saját szemükkel győződjenek meg, vajjon igazat mond-e az irás, való-e a rettenetes hír?

Egyik csoporttól a másikhoz sietett egy idétlen kis alak: Nemu, a Katuti törpéje.

Megállott egy előkelő asszony mellett, aki azt

a hirt vette, hogy férje a legutóbbi ütközetben elesett.

— Tudsz-e olvasni? — kérdezte a nőtől. — Nézd, amott a homlokzaton írva áll Ramzesznek a neve a sok cifra melléknévvel. Egyik így szól: «Életet adó». Nos hát, ő teremteni tud özvegyeket, úgy hiszem én, mert a férjeket elviszi a vágóhídra.

«TUDSZ-E OLVASNI?»

Mielőtt az elképpendő asszony válaszolhatott volna neki, már egy gyászba borult öreg emberhez szegődött s köntöse szélét megrántva így szólott hozzá:

— Életerősebb ifjakat nem ismertem Thébében, mint aminők a te fiaid voltak. A legfiatalabbikat, aki még itthon van, éheztesd holtra vagy üsd agyon, különben őt is elhureoltatja Ramzesz Sziriába, mert sok egyiptomi húst akar a sziriai falánk keselyűknek adni.

Az öreg ember összeszorította öklét, a törpe pedig reámutatott Anira s így folytatta:

— Ha ez uralkodnék, kevesebb árva és koldús volna a Nilus partján. Ma még édes a Nilus szent vize, de nemsokára sós lesz, mint az Északi-tengeré — a sok belé hullatott könnytől.

És Ani, mikéntha a törpének szavait meghallotta volna, e pillanatban felállott trónjáról s kezét, mint a jajveszékő, az égre emelte.

A jelen voltak közül sokan látták a részvétnek ezt a nyilvánulását és a nagy csarnok megtelt panasszal és jajjal, míglen az udvari katonák kituskolták őket onnan, hogy újabb csoportot eresszenek be.

Ani megkezdte a kihallgatást.

A helytartó mintegy ötven éves férfi lehetett. Unokatestvére volt Ramzesznek.

I. Ramzesz, a most uralkodó fáraónak a nagyapja, megbuktatta a törvényes uralkodóházat s erőszakkal foglalta el a trónt. Ő maga szemita származású volt, családja a hikszonok kiűzése után Egyiptomban maradt. Tathmesz és Amenofisz uralkodása alatt hadi tetteivel vált ki. Halála után Szeti ült a trónra, aki Amenofisz unokáját, Tuat vette feleségül s így mintegy jogot szerzett a trónra. Egyetlen fia volt a most uralkodó Ramzesz, aki tehát anyja révén méltán törvényes uralkodó számba jöhetett, mert Egyiptomban a női ágra is kiterjedt a trónöröklés joga.

Szeti uralkodótársává tette fiát, felesége unokaöccsét, Anit, aki néhány évvel volt idősebb fiánál, a Szeti-házban neveltette s úgy viselte gondját, mintha az édes fia lett volna.

Ani hozzá is, meg a fiához, a most uralkodó fáraóhoz is hűséges volt. Mindazonáltal tudatában volt annak, hogy az ő ereiben tisztább uralkodói vér csörgedezik, mint unokatestvéreében. Az egyiptomi fárao-háznak Raától kell származnia, Ramzesz csak anyai ágon származott Raától, Ani azonban apai és anyai ágon egyaránt. No de a tényleges hatalom Ramzesz kezében volt s tizenhárom fia lévén, a jövődő hatalom is biztosítva volt családja számára.

Midőn az északi haremzőre elindult, Anira bizta Egyiptom kormányzását. Tette ezt abban a meggyőződésben, hogy Ani csöndes elméje idegen a nagyravágyó tervektől. S valóban, a látszat szerint Ani nem is gondolt a hatalomra. Felesége meghalt, gyermekét is elvesztette s így a nagyravágyás e tekintetben céljavesztettnek látszott.

Ani a közepesnél magasabb termetű volt. Szépen metszett, finom arca nyugalmat fejezett ki; világosbarna szeme, keskeny ajka nem árulták el azokat az érzelmeket, amelyek szívet eltöltötték, nyájas mosolya tette arcát állandóan egyformává.

Most is barátságos mosollyal hallgatta meg egy földbirtokosnak a panaszát, akinek az ökreit hajtották el karhatalommal a táborba. A helytartó megígérte, hogy az ügyet megvizsgálja. A panaszos bizalommal és reménnyel távozott. Mikor pedig az egyik tisztviselő megkérdezte Anitól, hogy kire bizza a vizsgálatot, a helytartó felelé:

— Mindenkinnek meg kell a háborús időben hoznia a maga áldozatát; a dolog annyiban marad, amennyiben van.

A szuani kerület főnöke pénzért jött a partmunkálatok költségeinek fedezésére. A helytartó szíves érdeklődéssel, sőt bizonyos meghatottsággal hallgatta végig az előterjesztést. Végül szomorúan jelentette ki, hogy az államkincstár üres, a háború fölemészt minden pénzt; ő azonban hajlandó a magán-pénztárából kiutalványozni a szükséges összeget, mert a hűséges szuaniaknak, akiknek szíves üdvözlét küldi, a kérését jogosnak és méltányosnak tartja. Mihelyt a kerület főnöke eltávozott, Ani megparancsolta, hogy a kincstárból egy jelentékeny összeget vegyenek ki s küldjék el a szuaniaknak.

A helytartó a kihallgatás alatt is többször fölkelte trónusáról, karját égre emelte s így tudatta a panaszkodó tömeggel, hogy ő is együtt érez velök.

Egyszer csak nagy lárma és esődület támadt a palotában. A testőrök kapitánya elfogott egy törpét, Katuti idélen kis szolgáját s jelentette a helytartónak, hogy e csúnya kis féreg izgatja a népet Ramzesz ellen. Ani megparancsolta, hogy az «elvakultat» vessék börtönbe: mihelyt azonban a testőrök kapitánya eltávozott, kiadta az egyik irtóknak a rendeletet, hogy naplemente után vezessék hozzá a törpét.

Alighogy e parancsot adta, a tömeg megint mozogni kezdett; önként utat nyitott valakinek, aki most érkezett a palotába: Améni volt, a Szeti-ház főpapja, teljes diszben, néhány magas rangú pap kísérte őt. A főpap a tömeget megáldva közeledett a helytartóhoz.

Ani fölkelte trónusáról s elébe sietett Améni; tisztelettel üdvözölte s együtt az oszlop-csarnok mélyébe vonultak.

— Eszerint megtörtént az, amire gondolni sem mertünk, — mondá Améni, — jobbágyainknak be kell vonulniuk a táborba.

— Ramzesznek katonákra van szüksége, hogy győzhessen, — felelte Ani.

— Nekünk pedig kenyérre, hogy megélhessünk! — kiáltott fel a főpap.

— A parancs itt van, rögtön útnak kell indítanunk a papok zselléireit. Nagyon sajnálom; a király az akarat, én csak a teljesítő kéz vagyok.

— NEKÜNK PEDIG KENYÉRRE, HOGY MEGÉLHESSÜNK.

— A kéz, mely évezredek jogokat semmisít meg s mely a sivatagot reá bocsátja a termő földre.

— Szántóföldjeitek nem maradnak sokáig ugaron, mert Ramzesz új diadalokat arat a megszorított sereggel és az istenek segítségével.

— Az istenek segítségével, akiket ő megsért.

— Majd kiengeszteli a diadalmas harcok után gazdag áldozatokkal. Írja levelében, hogy a háborút nemsokára befejezi s a khetákkal békét köt. Azt is mesélik, hogy a fárao a háború befejezése után újra megházasodik, elveszi feleségül a kheták királyának, Khetazárnak a leányát.

— Mi a te véleményed erről a szándékról?

— Azt mondom, — viszonzá némi dévajtság-

gal a komoly főpap, — hogy Ramzesz azt a vért, melyet a te nagynénéd s az ő anyja hozott a családba, nem szándékozik tisztán megőrizni.

— A napisten vére az!

— Az ő ereiben csak *fővér*, a tiédben *egész* vére esőrgedez.

A helytartó intett a kezével s halkán megjegyzé:

— Nem vagyunk magunk.

— Senki sincs olyan itt, aki ezt meg nem hallhatná; hiszen a gyermek is tudja, — mondotta Améni.

— De ha a király megtudná, — suttogta Ani, — akkor —

— Akkor gondolkozóba esnék, hogy oktanul cselekszik, ha megsérti azokat, kiknek jogában áll a királyi vér tisztaságát vizsgálni.

— Szándékoztok a fáraó parancsát haladéktanulul teljesíteni? — kérdezte Ani.

— Ő a király. Néhány nap múlva összeülő tanácsunknak csak az lehet a feladata, hogy döntsön a teljesítés módja felett s nem affelett, hogy teljesítsük-e.

— A jobbágyok bevonulását halogatni akarjátok, holott Ramzesznek most azonnal kellenek ők. A háború véres mesterségének új eszközökre van szüksége.

— A békének pedig talán egy új mesterre, aki az ország fiait az ország javára tudja felhasználni: Rá-nak igaz fiára.

A helytartó úgy állott Améni előtt némán, mint egy éreszobor. Améni meghajtottá előtte kampós főpapi botját, mintha isten volna.

Midőn Ani újra leült trónjára, szelíd mosoly játszadozott ajka körül s egész lényén méltóság ömlött el.

— Van még egyéb jelenteni valód? — kérde hangosan a főpaptól.

— Még csak azt kell neked jelentenem, — mondá a főpap emelt s messze esengő hangon, — hogy a király leánya, Bent-Anat tegnap beszennyezte magát s az én rendeletemre az ország összes templomaiban áldozatokat kell az isteneknek bemutatni, hogy tisztaságát visszanyerje.

— Holnap ellátogatok a Szeti-házba, — mondá a helytartó elboruló arccal, — addig, kérlek, tartsd függőben ezt az ügyet.

Ezután Ani visszavonult a magán-lakásába. Íróasztalán különféle pecsétes irat-göngyölegek voltak. Tudta, hogy mindenkinek fontos a tartalma, de azért előbb a kevésbé fontos leveleket olvasta el.

Egy néma rabszolga guggolt mellette a földön s az elolvasott levelet elégette; előtte az irnok állott, akinek a választ rövid mondatokban diktálta.

Végül kezébe akadt a király levele, melyre ez volt kívül írva:

«Öcsémnek, Aninak.»

A helytartó érezte, hogy e levél tartalmától függ az ő életének további iránya.

A mosoly, melyet arcára erőltetett, nem tudta elrejteni izgatottságát. Feltörte a pecsétet s olvasta, amint következik:

— Ezek a sorok csak neked szólanak, öcsém, aki fiammá szeretnél lenni. A magam kezével írom. Legkedvesebb gyermekemet, Bent-Anatot óhajtanád feleségül venni. Megvallom őszintén

EGY RABSZOLGA GUGGOLT MELLETTÉ.

hogy mikor leveledből ezt a kívánságot olvastam, rögtön így kiáltottam fel: «Nem!» Megkérdeztem a csillagjósokat, megvizsgáltattam az áldozati barmok belső részeit s ebből megtudtam, hogy az istenek nem javasolják ezt a házasságot. Mindazonáltal én téged nem tudlak visszautasítani, mert kedves vagy nekem. Véred éppen olyan királyi, mint az enyém, sőt királyibb, — amint egyik hívem mondá, aki óvott engem a te becsvágyadtól és felmagasztaltatsodtól. Nos hát, menj és kérd meg leányom kezét, ha beleegyezik, ám legyen. Esküvőötöket megtartjuk, mihelyt én haza érkezem. Érett elméjű, bölcs ember vagy, leányom boldogsága szíveden fog feküdni. Bent-Anat meg fogja tudni, hogy az ő apja jó szemmel nézi Ani kérését. Te fordúlj a Hæhorokhoz, hogy Bent-Anat hajlandóságát fordítsák feléd. Leányom választása döntsön.»

A helytartó többször megváltozott az ő színében, míg ezt a levelet elolvasta. Aztán vállát

vonogatva az asztalra tette s fölállva az egyik oszlophoz támaszkodott s a földre sítve szeméit sokáig gondolkodott.

Az arca ezenközben mind zordonabb kifejezést öltött.

— Mézbe mártott keserű pilula, minőket az asszonyoknak szoktak adni, — dörmögte magában. Azután újra elővette a király levelét s másodszer is elolvasta.

— Ramzesz jól ismeri a leányát. Ő is csak leány, mint a többiek s bizonyára nem fog férjéül olyan embert választani, aki kétszer olyan idős, mint ő s aki apja lehetne. Ramzesz alá akarja vetni magát leánya döntésének, nekem pedig alá kell vetnem magamat... egy makacs leánygyermek szeszélyének.

Ani hevesen dobta a levelet az asztalkára, az pedig lecsúszott arról s a földre esett.

A néma rabszolga fölemelte a földről s visszavette az asztalra. Ezalatt gazdája egy golyót dobott egy ezüst tálba.

Néhány hivatalnok rohant a szobába. Ani megparancsolta nekik, hogy Katuti törpéjét vezessék eléje. Bosszúság töltötte el a szívét a király ellen, aki a messze táborból ilyen levélben adja tudtára az ő kegyes jóindulatát.

Nemut, a törpét, a helytartóhoz kísérték. Nemu a földre borult Ani előtt.

Ani kiküldötte a hivatalnokokat s így rivallt a törpére:

— Kényszerítettél engem, hogy börtönbe vetesselek! Kelj fel!

A törpe fölkel s így szólott:

— Köszönöm, azt is köszönöm, hogy elfogattál.

A helytartó esodálkozva nézett reá. Nemu félig dévaj, félig alázatos hangon folytatá:

— Aggódtam az életem miatt, de te ahelyett, hogy megrövidítetted volna, nagyon megnyújtottad, mert a börtön magánosságában a percek órákká változtak.

— Tréfáidat tartogasd az asszonyoknak, — felelte a helytartó. — Ha nem tudnám azt, hogy szándékos jó s hogy Katuti asszony utasítása szerint cselekszel, a köbányákba küldenék téged.

— Nem sok hasznát venné a bányá az én kezemnek; a nyelvem hasznosabb portéka, olyan, mint a víz, mely az egyik parasztot gazdaggá teszi, a másiknak a földjét elmossa.

— Majd gátat emelünk a víz ellenében.

— Úrnöm és a te javadra dolgozik ez a nyelv. Kioktattam a zúgolódókat, hogy ki viszi vágó-

hidra az ő húsokat és véreket s kitől várhatnának békét és boldogságot. Lugot öntöttem a sebre és dicsértem az orvost —

— De kéretlenül és meggondolatlanul, — vágott közbe a helytartó. — Egyébként hasznavehető embernek látszol; adandó alkalommal bebizonyíthatod. A túlságosan buzgó barátok veszedelmesebbek, mint a nyilvánvaló ellenségek. Ha szükségem lesz reád, hívatni foglak. Addig ne járjon el a szájad. Menj úrnódhöz s add át neki ezt a levelet. Szíriából jött.

— Üdv a Nap fiának, Aninak! — kiáltott a törpe és megcsókolta Ani lábát. — Néfert nem kapott levelet?

— Üdvözetemet add át, — felelte a helytartó. — Mondd meg Katutinak, hogy ebéd

AGGÓDTAM AZ ÉLETEM MIATT.

után meglátogatom. A király főlovászmestere nem irt, de amint hallom, nincs semmi baja. Mehetsz, tégy lakatot a szájadra!

Ani bement az ebédlőbe s a pompás ételekből álló ebédet jó étvágygal elfogyasztván, rabszolgájával megborotváltatta az állat, komornyikja felöltöztette s a helytartó hosszas ideig nézegette magát a tükörben. Úgy vélekedett, hogy ő még beválik szép embernek.

Katutihoz sietett, aki mindig eltalálta a módját annak, hogy őt megnyugtassa s irányt szabjon az ő ide-oda tévelygő szándékának.

Katuti volt az, aki neki azt tanácsolta, hogy kérje meg Ramzesz leányának a kezét, holott Ani a hercegnő iránt nem érezett semmi különösebb vonzódást. Boszankodott, hogy megcselekedte, mert bántotta őt a fárao levele. Mennyivel egészen más volna, ha ő ülne a Ramzesz helyén?

X.

Katuti.

Ménának, a király főlovászmesterének a háza éppen nem volt elhagyatott ebben az időben.

Ména háza nagyjában hasonlított a Paakeréhez, csak nem volt olyan nagy és nem volt új; a kertet sem művelték olyan gondosan, mint az úti marsallét. Közvetlen a ház mellett néhány virágágy szépen diszlett, a nyitott veranda pedig, hol Katuti a leányával tartózkodott, fejedelmi fényel volt berendezve.

A csinos művi székek elefántesontból voltak faragva, az asztalok ébenfából, a székek és asztalok lábát aranyos díszítés ékesítette. A szíriai ivóedények mindenike egy-egy külön műremek volt; izléses vázában virágok illatoztak; finom illat párologott az alabástrom-csészékből s a lépések zaját értékes, vastag szőnyegek nyeltek el.

Az össze-visszaság, mely e berendezést jellemezte, végtelen bájos és kedves hatással volt a szemlélőre.

A heverő-pamlagon feküdt a szép Néfert s játszott kedves macskájával, míg anyja Szethkemet és Paakert kísérte ki. Négy év óta most jöttek először látogatóba. A hosszú gyűlölség megtört tehát s ezentúl megint a régi barátság és rokon szeretet költözik vissza a két házba.

(Folytatása következik.)

APÁM EMLÉKE.*

A fejemen már nyoma van a dérnék,
Ábrándim kincse naprul-napra fogy;
Még egy pohár bort! — mégis szép az élet,
Szegényen bár, csak élek valahogy.
Apámnak sem volt kincse, gazdasága,
A szíve mégis fényel volt tele;
Szeretett, küzdött, — nem élt hát hiába,
Rövid pályáját szépen élte le.

Köszöntlek, árnyék! Fényedet csodálom,
Rajongó lelkem a tiédbe foly;
Eszményt keresve bolygok a világon,
S nálad méltóbbat nem lelek sehol!
Sugárzó lélek, emléked hadd áldom...
Ó, te betöltéd embertisztedet!
Csak egy a vágyam, egy az álmodásom:
Hozzád, szellem, hogy méltóvá legyek.

* Mutatvány szerzőnek «Ütközben» című újabb vers-kötetéből.

Hitemmé váljon a te bölcseséged:
Nincs mért csüggedjen, aki nem pogány;
Acél a szív, ha bú tűzében égett,
Babér nem hajt, csak küzdők homlokán.
Ha férfi lettem, éljek férfimódra,
Hüségesszívvel küzdve elvekér'.
Igaznak, jónak büszke hódolója,
Kíhez a gázság soha föl nem ér...

Gyülöljem, mint te, a gögöst, a gyávát,
Erőszak láttán zordon s bús legyek;
De érző szívem minden gazdagságát
Árasszam arra, aki szenvedett;
Bűját enyhítem, porbúl fölsegítem.
Akit jobb sorsa végképp elhagyott,
Tudván, hogy részem az irgalmas Isten
S dúló harcok közt ember is vagyok.

Ó, legyek ember, olyan, mint te voltál,
Te sirig élő, tiszta szeretet!
Áldozni kész, hol lánggal ég az oltár,
Szívemen hordva közjót, nemzetet...
Ne süppedjek meg föld szennyes porában,
Végzet haragja sújtson bár felém:
Remélve, küzdve, bölcsen és vidáman
Evezzek át az élet tengerén.

S ha megfáradtam: legyen enyhülésem,
Egész világom egy kicsiny család;
Vérem hajtásit csöndes kicsi fészken
Szerelmes gonddal, hévvel fonjam át;
Családi kör, hol gondom csókra váltom,
Legyen oázis a lét sivatagán:
Szeressem úgy, hogy siromban is áldjon,
Mint én most téged, boldogult apám!...

Köszöntlek, árnyék! Tőled örököltém
A sugarat, mely utamon vezet;
Csalódásimnak könnyét letöröltem, —
Nagy cél hevit, hogy hűn kövesselek.
A néma könny, mely most pillámra téved,
Nem csüggedésnek áruló jele, —
Még egy pohár bort! — mégis szép az élet,
Ha lelkünk hittet s lánggal van tele!

Amíg van célja szent ábrándjaimnak
S van minden szépre visszhangzó szívem,
Zengő dalom, mely álmodásba ringat
S melytől a gond, mint gyermek, elpihen:
Nem fáj, hogy olykor csalfaság a bérem
S sötét hajamban ezüstsín ragyog, —
A cél még messze, de míg el nem érem,
Hiszek Istenben: meg nem halhatok!

Hiszek Istenben: eljön az idő még,
Hogy hű küzdelmem diadalt arat
S boldogságnak álmodott jövőjét
Meghozza majd egy boldog pillanat;
Apám! majd akkor, ha megjő e hajnal
S fényes sugárral áttör a borún:
Megyek — s ősz hajjal, ifjú diadallal
Teszem sirodra hála-koszorúm!...

Sajó Sándor.

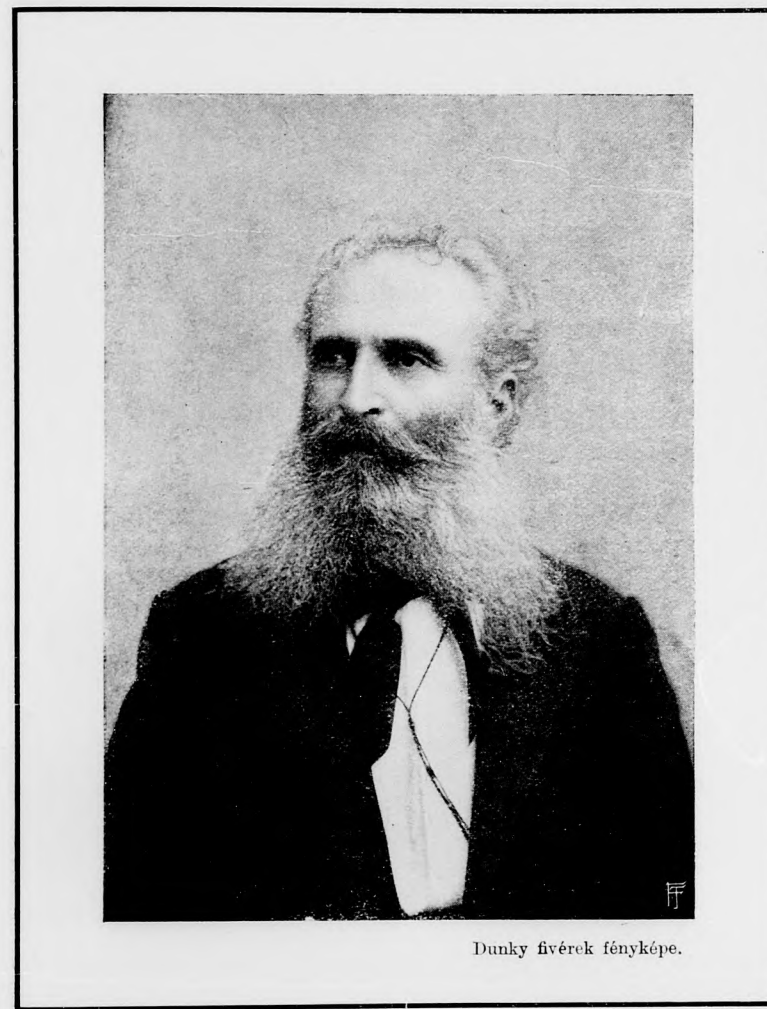
SZÁSZ GERŐ.

1831—1904.

Szász Gerő a szabadságharc vitéz katonája s az irodalom lelkes művelője volt. Múlt hó végén halt meg mint az erdélyi református egyházkerület kiváló férfia.

tanulmányait Kolozsvárott, az 1858—59-iki tanévben a berlini egyetem hallgatója volt, miután közben egyideig Kolozsvárt segédlelkészkedett. Már korán kivált mint egyházi szónok s ezért külföldről való visszatérése után a kolozsvári ref. egyház lelkészévé választotta.

1867-ben esperes lett, 1885-ben generális

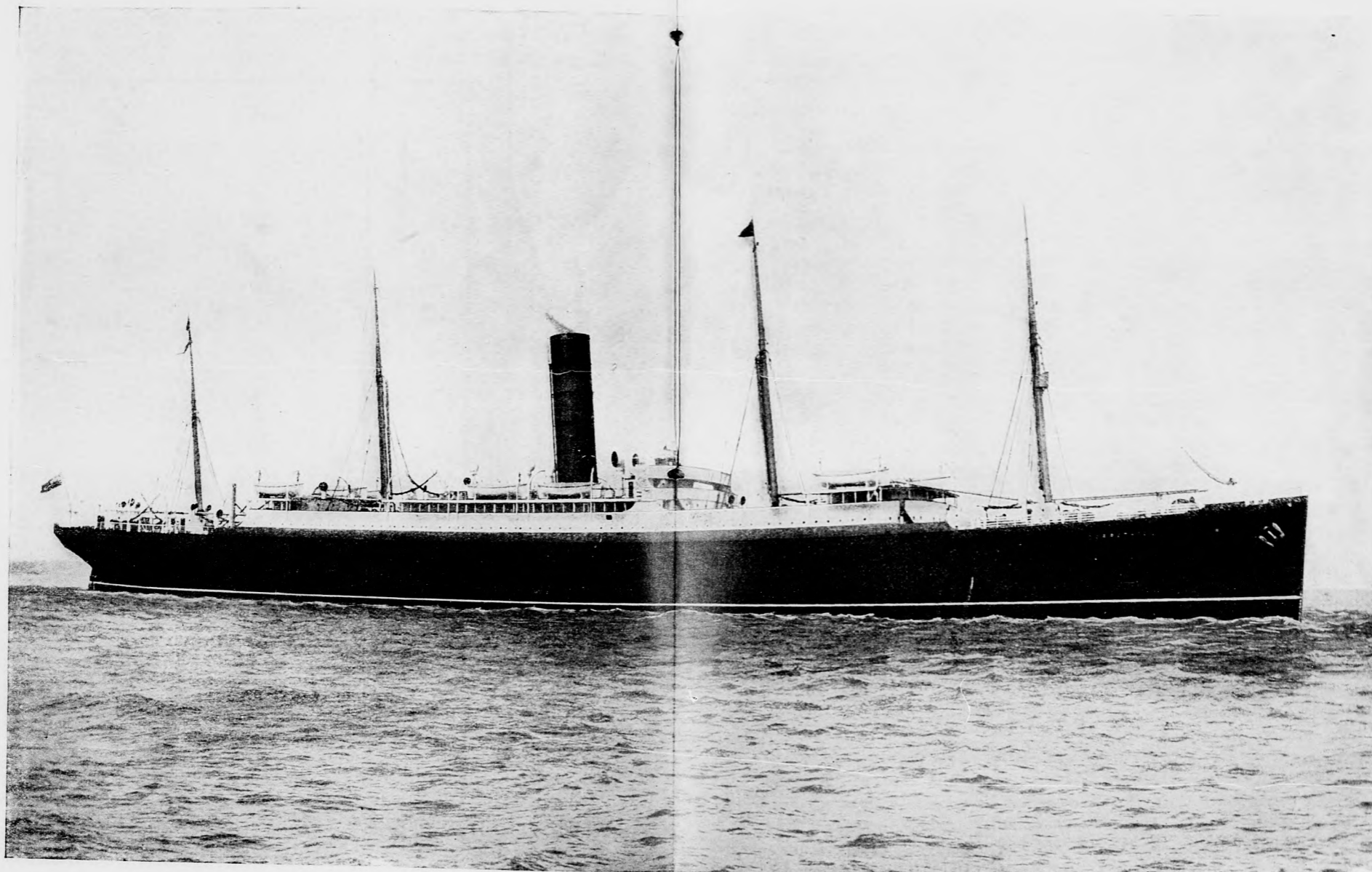
Dunky fivérek fényképe.

SZÁSZ GERŐ.

Szász Gerő a kolozsmegyei Ördögkeresztúron 1831-ben született. Kolozsvárott tanult, papnak készült, de közbejött a szabadságharc s kitörésekor a tizenhét éves ifjú beállt honvédek a 87-dik zászlóaljba. Vitézül küzdött több esatában, a szabadságharc vége felé hadnaggyá nevezték ki. Mint oly sok más honvédet, őt is besorozták a szabadságharc után az osztrák hadseregbe s csak 1851-ben szabadult ki. Haza kerülve folytatta

notáriussá választották meg. Ő indította meg Erdélyben az első protestáns egyházi lapot: a «Protestáns Közlöny»-t.

A szépirodalomban mint költő fejtett ki, különösen régebben, termékeny munkásságot. Összesen három verses kötete jelent meg. Verseiben főleg a hazafiságot s a családi életet énekli, meleg érzéssel, magyaros szellemben. «Corday Sarolta» című nagyobb költői beszélye s «Ro-

A «SLAVONIA» RIVÁNDORLÓ GÓZÖS.

landné» című tragédiája is tetszést keltett. Költői munkásságáért a Petőfi-Társaság tagjává, az Erdélyi Irodalmi Társaság pedig alelnökévé választotta.

Néhány év előtt kezdett betegeskedni, úgy, hogy 1902-ben kénytelen volt nyugalomba vonulni. Azóta folytonos betegség volt élete, míg végre a halál diadalmaskodott fölötte.

A «SLAVONIA» HAJÓ.

Fájdalom, sokan itt hagyják ezt a mi édes szép hazánkat, hogy más világrézben próbáljanak szerencsét. Pedig ott még nehezebb munka vár reájok, sokan nyomorultul pusztúlnak el az idegenek közt, elhagyatva, vagy koldús módra térnek vissza.

A bibliai tékozló fiút is visszafogadta az apja. A mi édes hazánk pedig nemcsak a megtérőt várja tárt karokkal, hanem még akkor is kiterjeszti reá óvó és védő gondját, amikor ez hűtelenül hátat fordít neki s nem engedi, hogy csábitsák őt a kivándorlásra, a már vissza nem tarthatót pedig védelmezi a lelketlen ügynökök kizsákmányolásától és elősegíti visszatérhetését.

Ezért alkották a kivándorlási törvényt (mely az 1903: IV. t.-c.).

Hogy a hazai hatóságok védelmezhesék a kivándorlókat, szükség volt bizonyos irányt meghatározni a kivándorlásra. Természetesebb irányt nem is lehetett volna kijelölni, mint a mi gyönyörű tengerpartunkon, Fiumén keresztül, amit leghamarabb lehet elérni és ahol magyarul is el lehet boldogulni.

Éppen azért a «*Cunard*» nevű angol társasággal kötöttünk egyelőre szerződést a kivándorlóknak Amerikába és visszaszállítására. Ennek a hajótársaságnak négy nagy oceánjáró hajója közlekedik Fiume és Amerika között, nevezetesen: a *Slavonia*, *Carpáthia*, *Uránia* és *Pannonia*, amelyek 2—3 hét alatt teszik meg a nagy utat.

Ezek közül bemutatjuk a gyönyörűen kiállított s hatalmas «*Slavoniá*»-t, melynek óriási nagyságáról fogalmat nyújt annak a megemlézése, hogy *háromezer utas számára* van berendezve, pedig saját személyzetének száma is százakra megy. Mikor kiköt a fiumei «molo longo» mellett, azt hinnék, hogy hirtelenben egy utcát építettek oda. Az első osztályú utasok «kajütjei», közös szalonjai, éttermei, külön női társalgója és férfi-pipázó-terme valóban pazar

pompával vannak kiállítva, az úgynevezett «*fedélközi utasok*» (vagy mondjuk harmadik osztályú utasok) helyiségei is mind tiszták és jók s ezek szintén villannyal világítva óriási nagy közös termek.

Aki Fiumében jár, tekintsen meg egy ilyen oceánjáró hajót s soha sem felejtí el annak hatalmas voltát.

K. Nagy Sándor.

JÓKAI TEMETÉSE.

Május 9-én a kerepesi-úti temetőben új sír domborult a Kossuth sírja és a Deák-mauzoleum közelében. A virágok özöne borítja s ezek közül emelkedik ki a fejfa, táblájára írva: «*Jókai Mór. Él 79 évet. Meghalt 1904 május 5-én.*»

A nagy mesemondót utolsó útjára elkísérte egész Magyarország, a résztvevők között pedig első helyen láttuk a király képviselőjét. Sirjánál szülőföldje nevében *Tuba János* búcsúztatta el. Komárom város képviselője egy fekete ládácskában a szülőház kertjéből és a Jókai anyja sírhantjáról hozott göröngyöket hintette a koporsóra megindító beszéd közben. Még az egyetemi ifjúság szónoka beszélt, aztán a lelkes megáldotta a koporsót, a család tagjainak zokogása hallatszott, az Opera énekkara Erkel Ferenc «A halálnak éjszakája» című gyászindulóját adta elő. Végül a református theológusok éneke hangzott fel, kik a XXV. zsoltárt énekelték. Ekkor megkezdődött a sírásók munkája; Jókai koporsója fölött néhány perc alatt sírhant emelkedett, melynek homokját teljesen elborította a virágok, koszorúk tömege. A temetési menetről két képet mutatunk be mai számunkban.

PÁLYAVÁLASZTÁS.

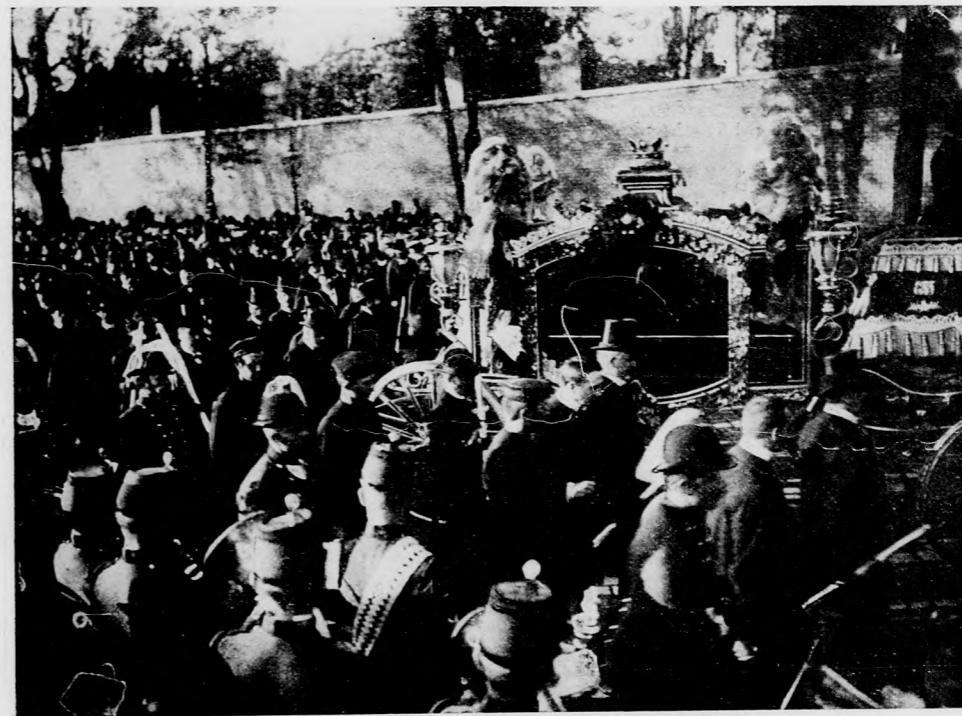
Diák-történet.

Csak tizennégyen voltunk testvérek. Én vagyok a tizenharmadik, az öcsém a tizennegyedik. Alig másfélévnyi különbség van közöttünk. Én a «Kávé», az öcsém pedig a «Hájas Muki» névre hallgatott. Mert falúhelyen minden élő lénynek van csúfneve. Tönkre ment családunknak mi voltunk az utolsó reménysege, amiért egészen a magunk akarata szerint nevelkedtünk. Másszóval annyit csavarogtunk, amennyi csak tetszett.

Napjában csak egyszer mentünk iskolába. Állítólag azért, mert messze laktunk az iskolától és szüleink nem akarták, hogy a sok járás-

kelésben agyonfárasztuk magunkat. Az ebédet az iskolában tarisznyából ettük meg s aztán behúzódtunk a hátulsó padba és szorgalmasan tanultunk délutánra. Legalább édes anyánk így hitte, a valóságban pedig a szomszéd falú határában kószáltunk és nagy igyekezettel fosztogattuk ki az útszéli fák fészkeit. Délutánra rendszeren dús zsákmánnyal tértünk vissza az iskolába. Az ing mögött keblünk tömve volt madártojással, bűdösbanka fiókákkal, sárga szájú s kopasz

lyát készíteni. Hej, ezeket a rúgókat soha sem feledem el! — Mikor a tanító úr egyszer arra a rettenetes felfedezésre jutott, hogy a falú egyetlen divánja nem rúg többé, akármilyen keményen ráveti is magát, haragjában borzasztó inkvizíciót tartott. Nem emlékszem már tisztán a részletekre, de azt tudom, hogy Muki öcsémmel annyi «kolbászt» vittünk haza a hátunkon, hogy az apám bátran hentesüzletet nyithatott volna.

Balogh Rezső fényképe.

A HALOTTAS KOCSI A KÖZTEMETŐ-ÚTON. (Mögötte a családtagok láthatók.)

verébcsecsemőkkel, gébics úrfiakkal és kisasszonyokkal. Sőt olykor egy-egy neveletlen szarka is akadt, amely aztán granicsár lábaival durván szétrúgott a tojások között. Ennek pedig az lett a következménye, hogy az iskolaszobát ádáz illatár töltötte meg, a tanító úr dühösködött és kizavart bennünket. De hát ennek mi csak örültünk, mert a tanító úr leánykái tárt karokkal fogadták a száműzötteket és néhány tojásért meg a gangos szarkafiókaért még cukrot is adtak nekünk. S ha a tanítónéni nem volt hon, akkor udvariasan a szalonba is bevezettek bennünket, mi pedig hálátlanul a százados divánból kiloptuk a rúgókat, hogy télen legyen miből koreso-

Hazulról az iskolába pontosan reggel hétkor indultunk, haza pedig — az időjárás szerint — késő este vagy még később kerültünk. Két-két vászontarisznya lógott mindegyikünk nyakában. A jobboldali piszkos, zsiros, ebbe rakta be édes anyánk a déli ebédre szánt kenyeret, szalonnát, disznófő-sajtot, vöröshagymát, fokhagymát, kovászos ugorkát stb., a baloldali a könyvek állandó tartózkodási helyéül szolgált. Ezt otthon soha sem nyitottuk ki, csak az iskolában. A könyves tarisznya szerkezete igen egyszerű volt: gombra járt; az ételesről azonban hatalmas rozsdás lakat fityegett le.

Indulás előtt szépen imádkoztunk egy félóraig

a Mária képe előtt. Jóreggelt kívántunk apámnak, anyámnak, öregapáinknak, öreganyáinknak, bátyáinknak, oroszlanos címerünket szerző ősünknek és rangfokozat szerint minden élő és meghalt rokonnak, atyafinak, komának és sógornak. Ezt a minden litániánál hosszabb névsort azonban csak vajmi ritkán mondtuk végig, mert édes anyánk, ha időközben valamelyik rokonnal meghasonlott, akkor a neve hallatára — Mukinak és nekem nem kis örömére — elmaradhatatlanul közbekiáltott: «Fenét neki, nem jóreggelt!» — Erre meg aztán az apám tört ki, mert ő igen rokonságtartó volt. «Finis, punctum, vessetek keresztet!» — szokta ilyenkor mondani.

Hamarosan megittuk tehát a kávékat s indultunk az iskolába. Természetesen amint a kiskapún kívül voltunk, mindjárt megjött a kedvünk is és jót neveltünk a megfenézett komán vagy sógoron. Hiszen — most már bevallom — esapnivaló rossz gyerekek voltunk mi otthon is, az utcán is és napjában szemenszedett csinjeinkkel nem egyszer rikattuk meg szegény édes anyánkat, avagy zúditottuk magunkra apám nadrágsziját.

Szép lassan poroszkáltunk az iskola felé. Hogy mikor érünk oda, vagy hogy egyáltalában oda-érünk-e, ez a kérdés nem aggasztott bennünket. A véletlennek valami különös szeszélye volt talán, hogy ezen a reggelen éppen a jövőző életpályánkról beszélgettünk. Muki öcsém mindenáron «ringlispiel»-tulajdonos vagy harangozó akart lenni, én pedig színész. S ki is jelentettem neki határozottan, hogy a legelső társulattal, amelyik falunkba jön, meg fogok szökni.

Erre heves szóváltás keletkezett közöttünk s bizony kiesibe múlt, hogy össze nem verekedtünk.

Azelőtt ugyanis abban egyeztünk meg, hogy egymástól soha sem válunk el s most egyszerre kítűnt, hogy ilyen különböző élethivatású emberek aligha tudnának mindörökké együtt élni Érfalván.

Már egészen az iskola közelébe értünk, midőn a falu egyetlen mellékutcajából nekünk szóló ismeretes füttyögés és kiabálás ütötte meg fülünket:

— Kává! Hájas Muki! Hó! Megálljatok!

Persze megállottunk, mert nem volt sietős a dolgunk és örömmel láttuk, hogy a szomszéd falu doktorának a két fia: Sutyi és Maki futnak felénk teljes iskolai felszereléssel.

— Ne menjetez iskolába, úgyis elkésetetek már.

— Hát ti?

— Mi se megyünk. A tanító úr a féliskolát kiküldötte a kertbe gyomláni, bizonyosan azt hiszi majd, hogy ti is a gyomlálók között vagytok. Mi a kerítésen szöktünk ki.

Sutyi és Maki éppen olyan nevelésű fiúk voltak, mint mi. Jó pajtáságban is éltünk egymással. Így aztán hamarosan megegyeztünk abban, hogy a délelőttöt halászzal fogjuk eltölteni, délután pedig elmegyünk az iskolába s ha kérdőre talál vonni bennünket a tanító úr, hát azt hazudjuk, hogy a kertben gyomláltunk.

A halászat valóban pompásan sikerült. Halat ugyan nem fogtunk, hanem a víz melletti kertek gyümölcsfáit — a magunkét sem véve ki — alaposan megdézsmáltuk.

Délután egy óraker már mi is ott játszottunk az iskola udvarán a többi gyerekekkel a török-magyar háborút, amelyet aztán este az édes mamák folytattak otthon, amikor a győztes és gyáva harefiaktól számban követelik vala az eltűnt gombokat, zsebeket s egyéb ruharészleteket.

A jó öreg tanító úr az eresz alól, mintha egyenesen ő képviselné a hatalmas Alláht, kopott török-sipkáját hátra nyomva és hosszú szárú csibukjából sötét felhőket eregetve, kedélyesen szemlélte a küzdő seregeket.

Én voltam Köprili a nagyvezér, a doktor-gyerekek a jancsáragák, az öcsém pedig a budai pasa.

Kisded csapatomat Hunyadi János túlnyomó ereje már egészen az udvar sarkába szoritotta és kimerült jancsárjaim végső elkeseredésükben — a különben mindig híven betartott népjog ellenére — harapással és csipkedéssel igyekeztek az ellent feltartani. Tisztességes futásról szó sem lehetett: elől az ellenség tömött sorai, hátul a disznóól, melynek teteje mindaddig semleges terület volt.

Éppen a megadás feltételeiről gondolkodtam, mikor az eresz alól bátorítólag odakiált a tanító úr:

— Ne hagyj magad, Kává!

A felsőbb hatalomnak ezen nyilvánvaló beavatkozására az ellenség egy pillanatra visszahőkölt s ez éppen elég volt arra, hogy én a vezérkarommal erős állást foglaljak el a disznóól tetején. Hanem hát Hunyadi János sem volt ám gyáva legény, mert olyan dühös rohamot inté-

zett Nándorfehérvár ezen leghiresebb bástyája ellen, hogy az legott széthullott alkotó elemeire, halálának halálával temetvén maga alá négy szopós malacot, Alláh-nak minden jövőző reménységét.

Leirhatatlan zürzavar támadt. Futott, menekült mindenki, ellenség, jóbarát egyaránt. A tanító úr pedig a csibukszárral, mint valami gyorstüzelő ágyúval, halomra lőtte, akarom mondani verte a törököt is, meg a magyart is.

a háta közepén óriási tintafolttal, mely főbb vonásaiban Magyarország folyórendszerét ábrázolta.

A szörnyű vérengzésnél nekem, a budai pasának és Hunyadi Jánosnak mindvégig segédkezniünk kellett. Hunyadi János a padra fektette az elítéltet, én lefogtam a fejét, a tanító úr pedig számozatlanul kimérte a hadi fogoly illetékét. Én és az öcsém, a budai pasa, készakarva utoljára hagytunk, reánk nagyobb büntetés várt,

Weinwurm Antal fényképe.

EGYESÜLETEK ZÁSZLÓKKAL A KEREPESI-ÚT ÉS MÚZEUM-KÖRÚT SARKÁN.

Én már az utca felől a kerítés tetején voltam a vezérkarommal, amikor is a tanító úr harsány parancsára lábainknál fogva saját jancsárjaim visszarángattak bennünket.

Benn az iskolában aztán a nyírfavessző minden ellentétet kiegyenlített a törökök, a magyarok és a tanító úr között. A sírás-rívás legkülönbözőbb változataitól csak úgy visszhangzott a terem. A legártatlanabb is kapott legalább egyet oda, ahol a csont nem törik. A tanító úr kiizzadt az igazságszolgáltatás kemény munkájában. Közben pihenőt tartott s a mellényét is levetette. Jól emlékszem rá, csikos ing volt rajta,

mert a semmiházi doktor-gyerekek, hogy vagy két pálcával kevesebbet kapjanak, rútul bemártottak bennünket.

Végre reánk került a sor. A kegyetlen büntetés pedig úgy szült, hogy Kává, a nagyvezér, valamint Hájas Muki, a budai pasa, hat-hat pálcában részesüljenek olyaténképen, hogy kölcsönösen tartoznak egymást megvágni.

Ilyen páratlan élvezettel egybekötött látványosság mindenkivel elfeledtette azt, amit csak az imént kapott és az egész iskola harsogó hahotában tört ki.

A bocsanatkérés és a gyáva sírdogálás talán

még enyhítettek volna valamicskét a sorsunkon, de magas katonai méltóságunk nem engedte, hogy ezekhez folyamodjunk. Hiszen elégszer a szemébe néztünk mi már a nyirfavesszőnek, szijostornak, főzőkanálnak s ezek minden egyes és oldalági rokonainak, hát most sem fogunk megijedni, hadd lássák bátorságunkat áruló barátaink: Sutyi és Maki.

Megkezdődött a testvérharc. Eleintén gyöngéket ütögettünk egymásra, de a tanító úr addig ismételtette, amíg aztán kölcsönösen olyan erőlyesen odasóztuk a hatot-hatot, hogy — a későbbi nagytánc szerint — még testvérvér is folyt.

Immár a megsértett világrendnek elég volt téve. Most következett volna a büntetés megköszönése, amire azonban sem én, sem a budai pasa nem mutattunk hajlandóságot.

Ezért a makacsságunkért azután kukoricára kellett térdelnünk, a többiek pedig hozzá fogtak a rendes iskolai munkához. A padokból hunyorgó szemek bizonyos csodálattal és tisztelettel pislogtak ránk, a hősökre, akik rendíthetetlen konoksággal kucorogtunk szürös trónusunkon. Később, nagy diákkoromban Marius helyzetét Karthágó romjain sokkal kényelmesebbnek találtam és azért nem is tudtam soha sem méltányolni a szerencsétlen flótást.

«Atyját leütötte a hajókötel . . .», a mindnyájunk előtt ismeretes olvasmányt elejétől végig elemezték már, amikor a tanító úr — hogy egy kis pihenőt tartson — kérdezgetni kezdé a gyerekeket, hogy ki milyen mesterségre érez hajlandóságot. A kisbírótól a cukrászságig (a cukrászságot a tanító úr leírásából ismertük) minden iparágra akadt valaki. Én meg a budai pasa legott összesűgtünk s miután némi megvetéssel végig hordoztuk szemeinket a padokban kényelmesen ülő szolgálodon, abban egyeztünk meg, hogy azért sem mondjuk meg, ha kérdezni találnak, mik akarunk lenni, hanem valami nagyot hazudunk.

— Hát ti, jómadarak, — fordult felénk a tanító úr, — lókötők akartok lenni, úgy-e?!

Az egész iskola élénk nevetésben tört ki. Éreztem, hogy minden vér az arcomba szökött. A budai pasa kerek képe is olyan vörös lett, mint a főtt rák és leszakadt zsebét dühösen nyomkodta régi helyére, hátha odaragadna.

— Én pap leszek! — feleltem hosszú szünet után kihívó hangon.

— Én meg tanító! — lóditotta tovább a budai pasa.

A gyerekek ezen pazar kijelentésekre még hangosabb nevetést rögtönöztek. A tanító úr azonban egyetlen kézmozdulatával leinté a zajt. Majd ünnepies lassúsággal leszállt a pódiumról, sajátkezűleg felemelt bennünket a kukoricáról és homlokunkra csókot nyomva, meghatottan mondá:

— Bizonyára azért áldott meg az Isten benneketek éles ésszel, hogy teljesítse is kívánságokat!

*

Hej, azóta húsz esztendő telt el s amit akkor hazugul kívántunk magunknak, szóról-szóra beteljesedett. S hogy beteljesedett, azt annak a jó öreg tanító úrnak köszönhetjük. Áldja is meg a Mindenható azt a jó öreg tanító urat.

Lupi bácsi.

AZ ÉDESvíZI HIDRÁRÓL.

Ha vizinövényeket viszünk haza s otthon üvegedénybe helyezzük, tapasztalni fogjuk, hogy a növényvel együtt apró állatok birtokába jutotunk. Ezen állatok között nagyon gyakran ott szerepel az *édesvízi hidra*, mely 6—8 karjával összefogdossa a vízi világ apró állatait. Színe barna vagy zöld és aszerint kapja a nevét (*Hydra fusca* vagy *Hydra viridis*).

Szervezete bámulatosan egyszerű s nagyjában tömlőhöz hasonlít, amiért is a tömlős állatok közé tartozik. Összes rokonai a tengerben élnek s ez a körülmény még fokozza érdeklődésünket iránta. Az állat nagysága 1—1.5 cm. Testén egyetlen nyílás van, melyet karok vesznek körül.

E karok magukban még nem volnának veszedelmesek, de számos csalánszerv van rajta és ezek megbénítják az apró rákokkákat, melyek hemzsegnek tócsáinkban.

A közéletben rendszeren nem törődünk a hidrákkal, de a tudományos vizsgálódásoknak már régen tárgyául szolgálnak és hogy nem is ok nélkül, csakhamar ki fog tűnni.

Az édesvízi hidrát *Leeuwenhoek* látta először Hollandiában 1703-ban s már neki is feltűnt nagy összehúzó képessége. A másfél centiméter hosszú állat, ha tüvel érintjük 1 mm. kicsinyé húzódik össze, hogy csakhamar ismét kinyúljon.

E tulajdonságán kívül *Trembley* Ábrahám 1741-ben Svájcban bámulatos képességet fedezett fel ebben az állatban. Rájött ugyanis, hogy ha ketté metszük nem pusztul el, hanem mind a két fél néhány óra alatt kiegészítődik s két új egyén áll elő. Ezt a kísérletet bármelyikünk megismételheti és mindig sikerül. Sőt három darabra is metszhetjük a hidrát anélkül, hogy neki ártottunk volna. *Trembley* addig kísérletezett, míg sikerült neki egy hidrát ötven darabra vágni s ugyanennyi hidraegyént kapott. Sőt

Trembley még ki is fordította e parányi állatokat s arra az eredményre jutott, hogy a kifordított hidra tovább él s testének belső rétege kifordítva a külső réteg szerepét teljesíti és megfordítva. *Isikawa* japáni tudós szerint *Trembley* tévedett és nem vette észre, mikor a hidra hirtelen visszafordult.

A hidrákkal összenövesztési kísérleteket is végeztek, még pedig teljes sikerrel.

Szaporodásuk elüt a többi állatokétól. Oldalán kis dudor keletkezik s az növekedésnek indulva eléri a kifejlett állapot nagyságát és fejlettségét. Ilyenkor az új állat leválik, de gyakran az anyán maradvá 2—5 egyénből álló telepet képez. Ezt a szaporodási módot *bimbózásnak* vagy *sarjadzásnak* nevezzük. Így szaporodik ez az állat egész nyáron át, ősszel pedig vastagbarkú petét fejleszt, mely áttelelve, a tavasz napsugaras, mosolygó napjaival újra kezdi életét.

Közönséges fogalmaink szerint nem nagy ez az állat, mégis gyakran élősködő (parazita) állatot találunk rajta és ez a *Truhodina pediculus* nevű ázálékállatka, mely le- és felmászkal külső felületén. Ő maga is szívesen rátelepszik a moocsári csigára, vagy a tányérszigára. Ez semmi egyéb, mint *asztalközösség*, noha azt hinnők az első pillanatra, hogy együttélés (szimbiózis), mert nagyon emlékeztet a *bernátrák* és *aktínia* általánosan ismert esetére. De míg ott mind a két állat nyer a társulásból, addig itt csak a hidra, míg a csiga sem nem nyer, sem nem veszít. A csiga gyanútlanul hordozza a maga hidráját, nem is sejtve, hogy lakója van, kinek megélhetését megkönnyíti.

Áldozatai leginkább apró rákok (*Daphnia*, *Cyclops*), melyek bőven hemzsegnek vizeinkben és kergetik a még náluk is jóval kisebb ázálék állatkákat. Gyakran azonban a szúnyogok és egyéb rovarok lárváit is megragadják és eltüntetik örökké éhes gyomrukban.

Egy ilyen bepillantás a parányi lények életébe, minden földi bajjal kibékíti a természet kedvelőjét s olyan gyönyörűségbe részesíti, minőt csak a természet önzetlen és felemelő szeretete nyújthat. Mindenki megszerezheti magának ezt a gyönyörűséget, mert minden tócsában, állóvízben tömérdek ily apró állatka él, befőttes üveg pedig mindenhol kerül elég és ez egyszersmind a legolcsóbb aquarium is.

Nézegezzük szeretettel a vizekben nyüzsgő, futkározó életet és bizonyára igazat adunk *Plinius*nak abban, hogy: *Natura in minimis maxima!* *Endrey Elemér.*

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Jókai emlékezete. A *halmi-i áll. gazdasági felső népiskola* önképzőköre május hó 14-én tartott gyűlését Jókai emlékének szentelte. Elnöki megnyitó. Jókai élete. Elmondta Egyed Ferenc tanár úr. Apróságok Jókairól. Felolvasta Kádár Mihály III. o. t.

Régi dicsőség, Jókaitól, szavalta Joó László III. o. t. Kötél áztatva jó. Jókaitól, felolvasta Tóth Mihály önképzőkori titkár. Az «Új földesúr» I-ső részét felolvasta Egyed Ferenc elnök.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Ütközben. Ez a címe Sajó Sándor fővárosi tanár és költő legújabb kötetének. Sajó Sándor nevét lapunk olvasói is ismerik. Néhány igen szép költeményt közzeltünk tőle az előbbi félévfolyamban. Legutóbb a Petőfi-Társaság lírai vers-pályázatán nyerte meg «Tarpataki völgyben» című költeményével a 300 koronás díjat. Legújabb kötetében a javát szedte össze az utóbbi években írt költeményeinek. Finoman érző, nemes szív hangját halljuk, ment minden mesterkéeltségtől, az eredetiségnek hajhászásától. Kötetét édes apja emlékének szenteli s a kötetet is egy igen szép, meleg szeretettől áradó költeményével kezdi meg, melyet lapunk mai számában közlünk mutatóul. A családi érzelmek bensősége hat meg leginkább Sajó családi költeményeiben. «Csak egy a vágya, egy az álmodása, — mondja, — hogy apjához méltó legyen». A nemes idealizmus, mely e költeményeket átlengi, az a tiszta levegő, melyben érzelmei keletkeznek, előnyösen megkülönböztetik az újabb poéták zavaros érzelmeitől. Erős, igaz nemzeti érzés szólal meg hazafias lírájában (*Bessenyei, Drégelyi ének, Magyarok születtem, Március tizenötödikére, A zilahai szobornál*). Nem amolyan cikornyás ömlengések ezek, hanem eszmékben gazdag, költői szárnyalású elmélkedések. Általában Sajó szereti az elmélkedést, olykor a szelíd, jóakaró gúny is megszólal az ő lantján; a nemzetietlen, idegent majmoló nevelést gúnyolja (*A franciások*), de szatírája nem maró, bele-rezdül a költő fájdalom. Elmélkedő költeményei között a *Halál* című válik ki mélységével. Az utolsó versszak megnyugvása mennyire jellemző a költőre, ki az emberek szenvedése iránt végtelenül fogékony. Ime:

«Uram, ki úr vagy életen, halálon,
Ettől a gyásztól ments meg engemet!
S add, hogy koporsóm másoknak se fájjon,
Ha majd magadhoz hívd lelkemet.
Ne jadjúljon bú napom eborföltán,
Hogy könnyen haljak, óráim ha lejár:
Széliden, mint a tó tükrén a hullám,
S bú nélkül, mint a röppenő sugár.»

A csinos kiállítású kötet Lampel Róbert (Wodianer és Finai) kiadásában jelent meg. Melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe.

FEJTÖRŐ.

Számítási kérdés:

Melyik az a szám, melynek fele néggyel kisebb, mint $\frac{1}{3}$ és $\frac{1}{4}$ -nek összege? (Feleki László.)

Történelmi kérdés:

Hol épített templomot Nagy-Lajos annak a fényes diadalnak az emlékére, melyet Sziszmának 80 ezernyi bolgár-török hadán aratott? Ma híres bucsújáró hely. (Hoensch Gusztáv.)

Természetrizai kérdés:

Melyik az a mérges növény, mely kora tavaszkor nő? Virágának öt sárga szíromlevele van. Termése egyrekeszű tok. Mi a latin neve? (Vértes Pál.)

Képrejtvény:

Megfejtési határidő 1904 május 29.

6 számban közölt fejtendő kérdések megfejtése:

Földrajzi kérdés: Kővár-Remete. — Számtani kérdés: Az a szám: 6. — Történelmi kérdés: Auvergnei Latour. — Képrejtvény: Mit ér a jó ló, ha a kocsis nem jó?

Helyesen fejtették meg: Ribíánszky László, Grosz Pál, Fischl Ernő, Hoensch Gusztáv, Weisz Sándor és Fülöp, Thier Győző, Eisler Dezső, Fried Rezső, Tóth Mihály, Szabó Gyula, ifj. Borsai Miklós, Havas Ernő, Tuschák Imre, Markbreit Imre, Schwarz Nándor, Aufrecht Sándor, Gömői Endre, Weisz Henrik, Kiss József, Váczy Imre, Sámson Lajos, korompai Brunswik György, Brummer Imre, Licht Zoltán, Klörmann Ernő, Topscher Béla, Kovács György, Zsádon József, Deutsch József, Kiss Aladár, Föföldy Sándor, H. Nagy Jenő, Kürti Pál, Szemző István, Pető István, Kund Béla, Kanitzer István, Nord Frigyes, Szász Imre, ifj. Kirner Vilmos, Kovács Lajos, Straub Sándor, Labancz Ernő, Braun József.

A kitűzött könyvjutalmat (Garay János: Szent-László, díszk.) Sámson Lajos főgimn. IV. o. t., marosvásárhelyi előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Tornaverseny. A fővárosi intézetek tanulói május folyamán tartják meg a millenniumi versenytéren tornavizsgálatokat, melyek egyúttal két-két intézet tanulói között versennyel is vannak összekötve. — **W. H.** A kérdés nagyon fogas. Sokat törtük a fejünket rajta, míg végre kiűtöttük, hogy mindkettő elakadt: a kocsi is, meg a lovak is; mert ha a kocsi nem akad el, a lovak is tovább húzzák, ha a lovak nem akadnak el, a kocsi is tovább halad, még akkor is, ha a kereke eltörnek. Egyébként az ilyen kérdések ne bolygassák önöket, fogadni meg éppen kár. — **B. Gy.** Csak a «Toldi»-hoz vannak részletes magyarázatok, a trilogia másik két része csak jegyzetek nélkül jelent meg. A «Toldi» jegyzetes kiadásának ára 1 K 60 f. A teljes kiadás jegyzetek nélkül 5 K. Kapható mindabáron a Franklin-Társulatnál (Bpest, IV., Egyetem-u. 4.). — **Vagabundus.** A «Két diák levelezése» már a múlt évben jelent meg a Franklin-Társulat kiadásában. Ára füzve 2 K, kötve 3 K 50 f. — **Erettségi.** Már elkészült a szeptemberi pótló-érettségi vizsgálatra jelentkezők az illető intézet igazgatóságánál. — **Könyvbarát.** A «Magyar Könyvtár»-ban jelent meg, ára 60 fillér; kapható bármely hazai könyvkereskedésben. — **I. H.** (Budapest). A kéziratot megkaptuk, de még nem értünk rá, hogy elolvassuk. — **Abdi pasa.** A diák-történet elég vitézkes, de még erősen zöld. — **I. I.** (Pozsony). Nagyon szívesen emlékezünk vissza, a fényképeket köszönjük. Alkalomadtán közölni fogjuk. — **B. I.** (Budapest). Az «Uarda» szeptember végéig tart. Nagyon örvendünk, hogy annyira tetszik. Értékes mű ez, melynek az olvasók lelkére nagy és jótékony hatása van. — **Grammatikus.** 1. Nem ajánljuk. 2. Budapesten. 3. A vakáció két hónapon át is. 4. Még nem döntöttük el. — **Balog vitéz.** Száraz rigmus, nincs benne lélek, anélkül pedig nincs költészet. Belé hullott a papírkosárba. — **D. D.** Május utolsó hetében az írásbeli, június folyamán a szóbeli. Az értesítést eddig bizonyára megkapták. — **Virány.** Múljk el tőlünk ez a keserű pohár! — **Z. B.** Nem közölhető; a közlésre szánt rejtvények mindegyikét külön darab papírosra kell írni.

JÓKAI MÓR MUNKÁI

népszerű kiadásban.

Egy-egy szám ára 80 fillér.

1. A varehoniták.	83. Milyenek a férfiak?
2. Fortunatus Imre. — Shirin.	84—89. Politikai divatok.
3. Kalóz király.	90—93. Mire megvénülünk.
4. Sonkoly Gergely. — A drága kövek. — Marec Zsare.	94. Oceania. Egy elsőlyedt világrész története.
5—9. Törökvilág Magyarországon.	95—97. Az elátkozott család.
10. A büntárs. — Nepean sziget.	98—99. Felfordult világ.
11—12. A két szarvu ember. — Az egyiptusi rózsza.	100. Elbeszélések.
13. Koronát szerelemért. A Hargita. — A kalmár és családja.	101—112. Dekameron. 100 novella.
14. Petky Farkas leányai. Háromszéki leányok. A két szász.	113. Egy asszonyi hajszál.
15. Regék.	114. Az életből elvesve.
16. Carinus. — A nagyenyedi két fuzfa.	115—119. Névtelen vár.
17. A serfőző. — A nyomorék naplója. — Fekete világ.	120—121. Népvilág. Elbeszélések.
18—20. Erdély aranykora.	122—124. Szélesend alatt. Elbeszélések.
21—23. Csataképek. 1848/49.	125. Észak homából. Muszka rajzok.
24. Bujdosó naplója. — Kurban bég. — Megölt ország.	126—131. Egy az Isten. Regény.
25—26. A fehér rózsza. — Humorisztikus papírszeletek.	132. A debreceni lunatikus.
27. Magyarhon szépségei.	133—134. Egy ember, aki mindent tud.
28—29. Szomorú napok.	135—136. Asszonyt kísér — Isten kísért.
30—31. A jancsárok végnapjai.	137—151. Színművek. 3 kötet.
32—37. Kárpáthy Zoltán.	
38—43. Egy magyar nábob.	
44—47. Új földes ur.	
48—53. Szegény gazdagok.	
54—55. A magyar előidőkől.	
56—59. Hétköznapiak.	
60—63. A régi jó táblabírák.	
64—65. Délvirágok.	
66—67. Milyenek a nők?	
68—71. Véres könyv.	
72—73. A magyar nép élee szép hegedűszóban.	
74—76. Arnyképek.	
77—82. A köszív ember fiai.	

Kaphatók: Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) esász. és királyi udvari könyvkereskedésben Budapest, VI., Andrássy-út 21. sz. és minden könyvkereskedésben.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

UARDA.

Történelmi regény. Írta Ebers György. Az ifjuság számára átdolgozta Gaal Mózes.

Mikor Paaker és anyja a kert bejáratánál levő granát-bokor mögött eltűntek, Katuti leányához fordúlva így szólott:

— Ki hitte volna tegnap, hogy ez megtörténhetik? Ez a Paaker még most is szeret tégedet.

Néfert szemrehányóan mondá anyjának:

— De anyám!

Katuti mosolygott.

Néfert anyja magastermetű nő volt, vonásai finomak, szeme élénk tűzű; méltán szépek mondhatták. Kareszű termetét drága szövethöl készült ruha fődte, mindazonáltal egyszerűsége törekedett, nem viselt semmiféle ékszer, holott az előkelő egyiptomi nők szerették a karpereceket, fülbevalókat, gyűrűket, nyakláncokat. Mindössze egy izléses, de nem feltűnő diadém ékesítette a homlokát, mintegy jelezve, hogy az, aki viseli, királyi vérből származott, de egyúttal arra is szolgált, hogy barna haját leszorítsa. Ez az egyszerűség valójában nagyon is keresett egyszerűség volt; úgy viselkedése, mint mozdulatai elárulták, hogy feltűnésre vágyódik.

Pedig Katutinak sokáig kellett egyszerű módban élnie, s most sem igen terjeszkedhetik, mert veje házában inkább úgy élt, mint holmi szívesen látott vendég, de nem úgy, mint a ház úrnője. Mielőtt leánya, Néfert, férjhez ment, az anya leányával együtt Szethkennak egyik házában vonta meg magát.

Férje, aki nagyon korán meghalt, a tulajdon édes testvére volt; a könnyelmű, pazar életet szerette, s csakhamar nyakára hágott minden vagyonának. Mikor Néfert özvegyosorra jutott,

Paaker apja, mint sógora, testvéri szeretettel fogadta házához, sőt ő gondoskodott az özvegynek fiáról is, aki apjának pazarló természetét örökölte; éppen olyan előkelő és vágyaiban szeretlen volt.

Katuti nem vette jó néven nagylelkű sógorától, ha hébe-korban figyelmeztette fiának a költekező hajlamaira, s őszintén föltárta a helyzetet, mely az özvegy fiára vár, sőt az is megtörtént, hogy magát, Katutit leekéztette, s a lelkére kötötte, hogy takarékos legyen. Mindazonáltal Katuti örvendett annak, hogy a mohár fia számára megkérte Néfert kezét, mert úgy leánya, mint a maga sorsát e házasság által biztosítva látta. Hogy azután a faraó maga lépett fel, mint a Méná pártfogója: természetesen Néfertet Ménához kellett feleségül adni.

Így került Katuti Ménának a házához, s mióta Méná táborba szállott, Katuti vette át veje birtokainak a kezelését is.

Nem jól gazdálkodott. Mindenekelőtt fiára költött sokat, továbbá leányát igyekezett fejeldmi fénnel venni körül.

Mióta Ani, a helytartó Thébébe került, Katuti házában gyakrabban megfordult s a határozott jellemű Katuti lassanként nagy befolyásra tön szert. Ani sokat adott Katuti szavára, tanácsait csaknem vakon követte, s az ármányos özvegy lassankint fölébresztette a helytartóban a nagyra-vágyást.

Az is Katutinak a mesterkedése volt, hogy Ani megkérte Ramzesztől Bent-Anat kezét. Az özvegy arra számított, hogy a faraó Anit nyersen vissza fogja utasítani, esetleg meg is sérti, s akkor a helytartó hamarabb reálép arra az ösvényre, melyet Katuti az ő számára készített.